

Onderwerp: Grootonderhoudsprogramma Watersystemen

Dossiernummer: 1086936 versie 6

Voorgesteld besluit

het algemeen bestuur wordt voorgesteld:

1. In te stemmen met het voortrollend Grootonderhoudsprogramma (GOP) Watersystemen als pilot voor een nieuwe systematiek voor Grootonderhoudsprogramma's.
2. Het voor de uitvoering benodigd totaalkrediet, groot € 23,5 miljoen, conform de in het GOP Watersystemen vermelde jaarplanning toe te kennen en te verwerken in de meerjarenraming 2018 – 2021, die bij de voorjaarsnota 2017 aan het Algemeen Bestuur wordt aangeboden.

Samenvatting.

Dit voorstel handelt over de introductie van het over een periode van vijf jaar **voortrollend grootonderhoudsprogramma Watersystemen** (voor kunstwerken, oevers en kleinschalige aanpassingen) en is een doorontwikkeling van bestaande grootonderhoudsplannen GOP Kunstwerken en GOP Oevers.

Het doel van dit programma is om de objecten in het watersysteem in een goede conditie te hebben en te houden, zodat deze voor hun taak gesteld staan en de continuïteit is gewaarborgd. Om aan dit doel te voldoen is voor de komende vijf jaren een investeringskredietvolume van €23,5 miljoen nodig.

Hiermee stelt het algemeen bestuur het krediet voor een voortrollende periode van 5 jaar om dit te realiseren ter beschikking. Het college deelt dit vijfjarenprogramma op in jaarprogramma's en geeft de middelen hiervoor vrij. Bij het voortrollende vijfjarenprogramma GOP Watersystemen wordt in het eerste jaar de begroting gevoed en de daarna komende jaren de voorjaarsnota en meerjarenraming. E.e.a. sluit aan op de planning- en beheerscyclus van het waterschap. Elk jaar heeft het algemeen bestuur een bijstellingsmoment bij de voorjaarsnota en de begroting. Het GOP Watersystemen is één van de 4 bestaande GOPs. Het GOP Watersystemen is het eerste programma om via deze methode te werken en vormt daarmee een pilot voor de eventuele ombouw van andere GOP's.

Leeswijzer.

1. Evaluatie GOP Kunstwerken 2012-2016; inhoud en de terugblik;
2. Voortrollend programma GOP Watersystemen; het waarom en de scope;
3. Besluiten en vastlegging; wie besluit wat en hoe wordt gerapporteerd;
4. Financiële aspecten; met beheersing van risico's;
5. Kaders;
6. Communicatie aspecten;
7. MVO aspecten.

Toelichting

1. Evaluatie GOP Kunstwerken 2012-2016

1.1. Huidige GOP Kunstwerken en GOP Oevers zijn de voorlopers van het GOP Watersystemen GOP kunstwerken.

In het beheergebied van het waterschap ligt een watersysteem bestaande uit een 1400 km primaire watergangen (maai-en baggeronderhoud door waterschap), circa 50 km secundaire watergangen (maai- en baggeronderhoud door waterschap) en circa 10.000 km tertiaire watergangen (maai- en baggeronderhoud door waterschap) en circa 10.000 km tertiaire watergangen (maai- en baggeronderhoud door waterschap) en circa 10.000 km tertiaire watergangen (maai- en baggeronderhoud door waterschap) en circa 10.000 km tertiaire watergangen (maai- en baggeronderhoud door waterschap). Het systeem bestaat uit tientallen polders en bemalingsgebieden. Het aantal peilgebieden is nog een veelvoud hiervan. Dit hele watersysteem wordt geregeld d.m.v. kunstwerken.

Onder kunstwerken verstaan wij:

- peilregelende en peilscheidende gemalen en stuwen;
- peilgebied-verbindende duikers en sifons;
- bruggen (voor zover in onderhoud bij het waterschap; in de regel zijn deze in onderhoud bij een wegbeheerder of een particulier);
- sluizen, die naast een peilscheiding ook een verbindende schakel vormen voor de scheepvaart.

Het groot onderhoud voor het in stand houden van deze kunstwerken wordt sinds 2001 planmatig geprogrammeerd door middel van een vijfjarenplan; het GOP Kunstwerken. Het "klein onderhoud" (regulier onderhoud en het vervangen van kleine kunstwerken) wordt bekostigd uit het exploitatiebudget voor kunstwerken.

GOP Oevers.

Langs de watergangen liggen oevers. Voor een deel van deze oevers is het waterschap onderhoudsplichtig. Dit zijn onder andere:

- natuurvriendelijke oevers langs KRW-waterlichamen;
- voor een deel de harde oevers en beschoeiingen, die noodzakelijk zijn door aantasting door stroomsnelheid; met name langs vaarwegen en bij gemalen. Voor een groot deel is het waterschap ook onderhoudsplichtig voor de beschoeiingen in de stad Utrecht met uitzondering van de kadeachtige constructies zoals de werfmuren langs de grachten.

Het groot onderhoud voor het in stand houden van deze oevers wordt sinds 2003 ook planmatig geprogrammeerd door middel van een vijfjarenplan; het GOP Oevers.

1.2. Terugblik GOP Kunstwerken 2012-2016

In 2011 is het GOP-Kunstwerken 2012 -2016 vastgesteld. Hierbij is tevens een prognose van de kunstwerken, die op de nominatie voor groot onderhoud stonden, aangereikt. Het doel van dit GOP om in deze planperiode de objecten in het watersysteem in een goede conditie te hebben en te houden, zodat deze voor hun taak gesteld staan en de continuïteit is bereikt. Om een aantal redenen is de werkelijkheid afwijkend van de destijds aangegeven prognose en zijn de volgende trends te onderkennen:

1. Toestandsafhankelijk Onderhoud

Voordat de vijfjarenplanning wordt opgesteld, worden zowel de kunstwerken die qua levensduur aan de beurt zijn als een aantal kunstwerken, waarvan de betrouwbaarheid vragen oproept, geïnspecteerd. Hierin is de trend te herkennen, dat de levensduur verlengd kan worden met een aantal jaren. Hierdoor zijn deze renovaties een aantal jaren uitgesteld. Daarentegen zijn er ook een aantal kunstwerken, waarbij de staat van onderhoud juist eerdere renovatie vereiste. De trend naar toestandsafhankelijk onderhoud is de laatste jaren ingezet.

2. Uitstel door externe factoren

Problemen bij grondverwerving en samenhang met gebiedsprocessen kunnen de oorzaak zijn dat een werk wordt uitgesteld.

3. Nieuwbouw op kosten van derden

Een aantal kunstwerken zijn geprogrammeerd in het GOP en worden door een gebiedsontwikkeling door derden op kosten van deze initiatiefnemer vernieuwd. Voor de afgelopen planperiode 2012-2016 is gemaal Haarrijn hiervan een voorbeeld.

4. Nieuwe inzichten/regels

Een aantal nieuwe ontwikkelingen werkt juist kostenverhogend. De lijn is de volgende: de kosten die samenhangen met extra voorzieningen, waarbij de functie hetzelfde blijft, worden gedekt uit het GOP.

Bijvoorbeeld; het beleid is om visvriendelijke pompen toe te passen en de aanpassing van de installaties vanwege de Arbowetgeving. Ook kan het zijn dat een bediening niet meer met handkracht mag gebeuren (met name bij de bewegingswerken van sluizen).

5. Aanbestedingsvoordeel/Niet gebruikt Onvoorzien

De werken worden in verschillende vormen in concurrentie aanbesteed. Werken worden gecombineerd of juist in onderdelen aanbesteed. De aanbestedingswet schrijft EMVI (economisch meest voordelige inschrijving) voor, waarbij naar meer aspecten dan alleen de prijs wordt gekeken. Door werkhonger op de markt lag de aannemingssom in een aantal gevallen onder de raming. Daarnaast zijn reserveringen voor onvoorziene uitgaven niet altijd nodig geweest.

In bijlage 1 zijn de tendensen en de consequenties verder uitgewerkt; per saldo zijn de kosten €2,5 mln lager uitgevallen.

2. Voortrollend programma GOP Watersystemen.

2.1. Waarom een voortrollend programma?

De opgave verwoord in het GOP is duidelijk. Het in stand houden van het watersysteem, zodat deze staat gesteld voor zijn taak.

Jaarlijks komt een hoeveelheid objecten in principe voor groot onderhoud in aanmerking. Maar de programmering is afhankelijk van de toestand van het object. Uit de evaluatie van de periode 2012 tot en met 2016 komt naar voren dat theoretische levensduur slechts een indicatie is van de objecten die voor groot onderhoud in aanmerking komen. De technische gesteldheid van het object kan gedurende de standaard levensduur aanzienlijk verkorten, dan wel verlengen. Inspectie van de objecten leidt tot het noodzakelijke jaar van realisatie (toestandsafhankelijk onderhoud). In de komende jaren wordt dit assetmanagement verder verbeterd, waarbij de staat van onderhoud nog beter wordt gevolgd. Voor de meeste onderdelen beslaat de looptijd van het grootonderhoud van initiatiefase tot nazorg enkele jaren.

Een vijffarenplan is een hanteerbare horizon. Echter tegen het einde van de looptijd van het vijffarenplan wordt de grens planmatig en budgettair een probleem. Projecten kunnen nog niet worden opgestart als deze in het volgende vijffarenplan gaan vallen. Uitwisselen over de vijffarengrens is momenteel een probleem. Door de lange doorlooptijd van de projecten van dit vijffarenplan blijft ook het aflopende GOP nog jaren in de lucht. Een voortrollend programma kent deze problemen niet. Het statisch Grootonderhoudsplan wordt omgebouwd naar een dynamisch Grootonderhoudsprogramma, waarbij ingespeeld wordt op de kansen die langs komen en ingespeeld kan worden op mogelijke problemen; de slagkracht van het waterschap op het gebied van watersystemen wordt hiermee vergroot.

2.2. Scope GOP Watersystemen

Het GOP watersystemen is een instandhoudingsprogramma met vervangings- en aanpassingsinvesteringen. De eerste aanleg kan (ten dele) door derden worden gedaan; in het verleden bijvoorbeeld de ruilverkavelingswerken en het watersysteem in de Vinexen Houten en Leidsche Rijn. Op termijn komen deze aangelegde objecten in aanmerking voor groot onderhoud; vernieuwing van de elektrische werktuigbouwkundige installatie en groot onderhoud op het civiel technische vlak.

Het GOP Kunstwerken 2012-2016 loopt dit jaar af. Het GOP Oevers 2013-2017 loopt nog één jaar door.

Beide GOPS worden verenigd in het Grootonderhoudsprogramma GOP-Watersystemen.

Het GOP-Watersystemen handelt over:

- Kunstwerken:
Het gaat niet alleen over de vervanging of herstel van de aanwezige objecten, maar ook over het optillen van deze objecten naar de normen en inzichten van nu. Hierbij wordt rekening gehouden met de normen en eisen die er zijn ten tijde van de renovatie, bijvoorbeeld: visvriendelijke pompen, arbo aspecten zoals de mechanisering van sluisdeuren (waardoor deze niet meer met de hand hoeven te worden geopend of de zelfbediening / bediening op afstand van deze sluizen).
- Het watersystemen vraagt naast de grote integrale gebiedprocessen om kleinschalige verbeteringen. Te denken valt aan oplossen van lokale waterhuishoudkundige problemen (verbreden van een enkele watergang of het verbeteren van de doorstroming). De grootschalige gebiedsprocessen, bijvoorbeeld watergebiedsplannen, worden apart aangeboden aan het algemeen bestuur. De kleinschalige verbeteringen behoren bij het GOP Watersystemen.
- Oevers.
Bij oevers zal altijd de afweging worden gemaakt of het mogelijk en wenselijk is om harde oevers om te bouwen naar een natuurvriendelijker variant.

Resumerend zijn binnen het GOP Watersystemen de volgende onderdelen te onderkennen:

- Peilregelende en peilscheidende kunstwerken; circa 160 gemalen, ca 300 regelbare stuwen, in- en uitlaten en syfons;
- Sluizen (14) en bruggen (24);
- Aanpassingen aan het bestaande watersysteem buiten de watergebiedsplannen;
- Oevers. Door het waterschap te onderhouden: natuurvriendelijke oevers: 190 km; harde oevers: 115 km.
Het GOP Oevers 2013-2017 loopt nog één jaar door. De kosten voor het jaarplan 2017 worden nog uit het GOP Oevers 2013-2017 betrokken. Deze kosten maken geen deel uit van het totaal van de gevraagde €23,5 miljoen in beslispunt 2 van dit voorstel. Met ingang van 2018 is het groot onderhoud aan oevers financieel en programmatisch geïntegreerd in dit GOP Watersystemen.

3. Besluiten en vastlegging.

Het doel van dit programma is om de objecten in het watersysteem in een goede conditie te hebben en te houden, zodat deze voor hun taak gesteld staan en de continuïteit is gewaarborgd. Om aan dit doel te voldoen is voor de komende vijf jaren een investeringskredietvolume van circa € 23,5 miljoen nodig. De besluitvorming en rapportage die wordt voorgesteld wordt als volgt ingedeeld:

ALGEMEEN BESTUUR

Aan het algemeen bestuur wordt een voortrollend GOP ter vaststelling voorgelegd. Hierbij wordt een financieel beeld neergelegd voor de komende 5 jaar, waarbij voor het eerste jaar de middelen in de begroting worden verwerkt. Het algemeen bestuur stelt dit financieel beeld vast. Per jaar wordt een indicatie gegeven van de kasprognose. De kasprognose is slechts een indicatie. Het kenmerk van projecten is dat de uitgaven behorende bij dit project over de jaargrens heen kunnen gaan. Dat kan een verschuiving in prognoses betekenen. Ieder jaar vindt bij de vaststelling van de voorjaarsnota een herziening van het GOP plaats waardoor er ieder jaar een bijstellingsmoment is. Elk jaar kent het algemeen bestuur weer een krediet aan het eind van de beschouwde 5 jaar toe. De gerealiseerde projecten zorgen voor een afname van het kredietvolume. Het kredietvolume blijft hiermee voortrollend op peil. Begin 2018 zal een evaluatie plaatsvinden van het eerste jaar van het voortrollend GOP. Aansluitend kan worden besloten de andere GOP's op een zelfde wijze te gaan volgen.

HET COLLEGE

Het college stelt jaarlijks bij de begrotingsbehandeling de nieuw te starten projecten in het komende jaar vast en geeft het kredietvolume hiervoor vrij. Dit doet het college op basis van een jaarprogramma GOP Watersystemen. De uitgaven voor deze projecten lopen nog enkele jaren door. Het college geeft hiermee vorm aan het voortrollen van projecten. Waar één project mogelijk vertraagt, wordt een ander

project eerder opgepakt. Elk project is geraamd en wordt financieel bewaakt. Via een separate rapportage wordt een recapitulatie gegeven van het afgelopen jaar (jaarverslag).

In bijlage 2 is de systematiek van het voortrollend GOP nader toegelicht.

Financiële aspecten

In de meerjarenbegroting is voor de jaren 2017 tot en met 2021 reeds rekening gehouden met een bedrag van € 18.09 miljoen euro voor het “nieuwe GOP kunstwerken”, dat nu overgaat in het GOP Watersystemen. De ramingen (gebaseerd op sober- en doelmatigheid) uit het vijfjarenprogramma geven aan dat hiervoor een bedrag van € 18.3 miljoen nodig is. Voor het nieuwe GOP Oevers, wat ook overgaat in het GOP Watersystemen, voor 2018 tot en met 2021, is nog geen bedrag in de meerjarenbegroting opgenomen. Verwacht wordt dat hiervoor € 5,2 miljoen euro benodigd is. Het GOP Watersystemen omvat voor de jaren 2017 t/m 2021 investeringen voor groot onderhoud. Voor de voortrollende 5 jaar betekent dit een investeringsbedrag van € 23.5 miljoen euro.

GOP watersystemen per jaar (jaarprogramma) prognose 2017 - 2021

jaar	2017	2018	2019	2020	2021	Totaalvolume
Deelprogramma Kunstwerken	4.4	3.6	3.8	3.5	3.0	18.3
Deelprogramma Oevers (vanaf 2018)	0	1.3	1.3	1.3	1.3	5.2
Jaarprogramma	4.4	4.9	5.1	4.8	4.3	23.5

Bedragen in miljoenen euro's

Indicatieve kasprognose per jaar 2017 - 2021

jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022 en verder	Totaalvolume
Deelprogramma Kunstwerken	1,4	3,4	3,6	3,5	3,4	3,0	18,3
Deelprogramma Oevers		0,4	1,0	1,3	1,3	1,2	5,2
Kasprognose	1,4	3,8	4,6	4,8	4,7	4,2	23,5

Bedragen in miljoenen euro's

Het bedrag van het GOP watersystemen komt niet overeen met de kasprognose. Dit komt doordat de uitvoering van projecten over jaargrenzen heen gaan en eind 2021 nog niet alle projecten zijn afgerond. In bijlage 2 is de systematiek nader toegelicht.

Risico's beheersen

De grootste risico's op programmaniveau zijn:

Hogere (of lagere) kosten.

Elk project kan mee- of tegenvallen. In de afzonderlijke projectramingen is, aan de hand van specifieke projectkenmerken, een risico-opslag gehanteerd. Met deze opslagen wordt de kans op overschrijdingen binnen de marges gehouden.

Door de relatief grote hoeveelheid gelijksoortige projecten vallen de tegenvallers veelal tegen de meevallers weg, waardoor het niet noodzakelijk is om op GOP niveau met een extra risico-opslag te rekenen.

Grip op realisatie in het voortrollend programma.

Een risico is dat de voortgang van het vijfjarenplan en de financiële uitputting hiervan uit de pas lopen. Ook is er een risico dat de voortgang van de afzonderlijke projecten voor- of achterlopen ten opzichte van de planning.

Binnen de organisatie is een traject gestart om de projecten zo goed mogelijk te managen.

Er is een verdeling gemaakt in Programma's, die worden getrokken door een programmteam (Het GOP is één van die programma's) en projecten, die voortvloeien uit deze programma's. De focus op de sturing van de projecten wordt in een vijftal aandachtsvelden verdeeld:

- Projectmanagement
- Omgevingsmanagent
- Techniek
- Contract
- Projectbeheersing (budget, risico's, planning)

De splitsing in en daardoor de focus op de afzonderlijke aandachtsvelden is overeenkomstig de manier van werken in andere organisaties en grote projecten. Deze Integrale Projectmanagementmethode (IPMmethode) is afkomstig van en wordt gehanteerd in het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het Ministerie en wordt al jaren door Rijkswaterstaat gebruikt. De meeste waterschappen introduceren in lichtere of zwaardere mate deze methodiek.

Met betrekking tot het GOP Watersystemen is in het jaarprogramma een aantal projecten aangegeven. Weliswaar wordt hiervoor voor het hele jaarprogramma een kredietvolume verstrekt, maar de afzonderlijke projecten krijgen een deelkrediet en worden hiermee per project gevolgd. Mogelijk worden wel clusters van projecten gevormd die als cluster worden aanbesteed.

Hiermee wordt het jaarprogramma gevolgd in zijn voortgang en hiermee wordt de voortgang in het vijfjarenplan bewaakt.

Vertraging door overvraging van de markt

Analyse van de markt laat hier geen groot risico zien. Dat kan in de loop der jaren anders worden en kan een overvraging van de markt optreden. Om dit risico te beheersen wordt de markt hierin goed gevolgd. Ook wordt in elk geval een inkoop/aanbestedingsstrategie opgesteld. Hierbij valt te denken aan alternatieve vormen van aanbestedingen, zoals het aangaan van raamovereenkomsten om capaciteit in de markt te borgen, of regionaal contracteren. Bij het voortrollend principe kan een zo gelijkmatig mogelijk projectvolume in de markt gezet worden, waardoor de aan te besteden werken niet concurreren met de eigen reeds aanbestede werken.

Vertraging door samenwerking met derden en (interne) meekoppelkansen.

Met het oog op te behalen maatschappelijke en financiële voordelen wordt altijd ingezet op synergie met eigen plannen en plannen van derden. Bij een voortrollend programma is juist de samenwerking met andere plannen veel beter te vinden. Het naar voren halen of uitstellen van projecten wordt door de flexibiliteit in het programma mogelijk. Om dit risico te beheersen worden de meekoppelkansen vroegtijdig inzichtelijk gemaakt door de opgaven en tijdspaden met de betreffende partijen te bespreken.

Capaciteitspieken van de organisatie.

De inzet van de eigen organisatie dient zo vlak mogelijk te zijn. Losse projecten hebben per definitie pieken en dalen voor de capaciteit tot gevolg. Bij het werken met een voortrollend programma kan beter worden gestuurd op een gelijkmatige inzet van de capaciteit. De flexibiliteit van het voortrollend programma kan ook helpen in de capaciteitsverdeling met andere grootschalige projecten en programma's.

Kaders

- De wet- en regelgeving zijn uiteraard van kracht; bijvoorbeeld de machinerichtlijn en arbovoorzieningen.
- Beleid HDSR waaronder bijvoorbeeld visvriendelijkheid van gemalen. Bij renovatie wordt hiernaar gestreefd.
- Cultuurhistorie. Het waterschap kent een aantal rijks- en gemeentelijke monumenten, die in stand gehouden dienen te worden.

Waterkoers (Samen doen met).

De opgaven en verantwoordelijkheden van het waterschap de komende jaren m.b.t. het in stand houden van het watersysteem zijn duidelijk. We willen daarin de rol van een open en coöperatieve overheid vervullen richting onze omgevingspartijen. Hierbij zoeken we naar synergie met de omgeving.

Communicatie aspecten

Intern

Bij de Burap wordt het algemeen bestuur op hoofdlijnen geïnformeerd over de voortgang van het GOP. Het college wordt geïnformeerd op basis van een periodieke verantwoording over de voortgang van de individuele projecten. Bij calamiteiten wordt het college direct geïnformeerd.

Extern

De uitvoering van groot onderhoud zal niet onopgemerkt blijven. Een goede communicatie naar de omgeving is essentieel. Per project wordt, in samenwerking met de afdeling communicatie, bekeken welk communicatietraject passend is. De lange termijn planning van het de Groot Onderhoudsprogramma wordt afgestemd met de betrokken gemeenten en organisaties.

MVO aspecten

- M.b.t. Duurzaamheid worden de aanbestedingscriteria geformuleerd met het oog op het instrument Aanpak Duurzaam GWW. Met dit instrument hebben zowel waterschappen als de branche organisaties van aannemers aangegeven dat ze projecten op een duurzame manier willen uitvoeren. Door de ondertekening van de Green Deal Duurzaam GWW heeft HDSR een ambitie uitgesproken op het gebied van duurzaamheid. Met de Duurzaam GWW systematiek wordt binnen de projecten naar kansen gezocht en mogelijkheden onderzocht om doelmatig de werkzaamheden nog verder te verduurzamen. Duurzaamheid is standaard in de ramingen binnen de projecten meegenomen; bijvoorbeeld:
 - toepassen visvriendelijke pompen, waarbij het energierendement wordt meegewogen;
 - geen gebruik van thermisch verzinkt staal in de open lucht; hierdoor geen oplossing en afspoeling van zink naar het (water)milieu;
 - verplicht stellen van FSC-keurmerk (of gelijkwaardig) bij toepassen van hout.
 - materiaalkeuzes in het ontwerp;

Bovenop deze reeds toe te passen standaarden worden binnen de projecten gezien of mogelijke “specials” op het gebied van duurzaamheid mogelijk zijn, zoals het opwekken van energie uit stroming en het toepassen van zonne-energie met een terugverdienmodel

- Social Return is een bijdrage in de vorm van het creëren van werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, het creëren van werkervaringsplaatsen, het creëren van stageplaatsen voor stagiaires, etc. In het bestaande aanbestedingsbeleid is een verplichting opgenomen dat de aannemer moet aantonen dat hij een percentage van de aannemingssom boven de €100.000 in zet in uren voor mensen van die doelgroep.
- Ruimtelijke kwaliteit.

Voor de omgeving is de ruimtelijke kwaliteit belangrijk. Waterschapswerken worden zorgvuldig ingepast en vormgegeven met het oog op de omgeving. In een bebouwd gebied is de behoefte aan ruimtelijke kwaliteit groter dan op locaties, waar de beleving door vormgeving wat minder speelt. In het algemeen wordt de volgende lijn gehanteerd:

- ♦ kleine gemalen (ordegrootte < 40 m³/min, zonder krooshekreiniger) en stuwen: gegolfde HDSR-straatkast kleur waterschapsblauw, tenzij omgevingscomponenten een andere kleur vragen; standaard opschrift.
- ♦ middelgrote gemalen met krooshekreiniger): droge opstelling; bedieningsruimte: functioneel standaard eenvoudig gebouw, kleur waterschapsblauw, tenzij omgevingscomponenten om een andere inpassing vraagt. Voor een hogere kwaliteit wordt een ontwerp gemaakt, die zo mogelijk als een nieuwe standaard kan gelden. Afweging zal door portefeuillehouder en/of college worden gedaan.
- ♦ grote gemalen; standaardoplossing niet mogelijk. Vormgeving en uiterlijk worden besloten door het college.

Bijlagen

Bijlage 1: Terugblik GOP kunstwerken 2012-2016

Bijlage 2: Nadere toelichting van het principe van het voortrollend Grootonderhoudsprogramma.

BIJLAGE 1 terugblik GOP-Kunstwerken 2012-2016

In 2011 is het GOP-Kunstwerken 2012 -2016 vastgesteld. Hierbij is tevens een prognose van de kunstwerken, die op de nominatie voor groot onderhoud stonden, aangereikt. Om een aantal redenen is de werkelijkheid afwijkend van de destijds aangegeven prognose en zijn de volgende trends te onderkennen:

1. Toestandsafhankelijk Onderhoud

Voordat de vijfjarenplanning wordt opgesteld, worden de kunstwerken, die qua levensduur aan de beurt zijn, en een aantal kunstwerken, waarvan de betrouwbaarheid vragen oproept, geïnspecteerd. Hierin is de trend te herkennen, dat de levensduur verlengd kan worden met een aantal jaren. Hierdoor zijn deze renovaties een aantal jaren uitgesteld. Daarentegen zijn er ook een aantal kunstwerken, waarbij de staat van onderhoud juist eerdere renovatie vereiste. De trend naar toestandsafhankelijk onderhoud is de laatste jaren ingezet.

In absolute zin per project geen voordeel. Het kunstwerk dient nog steeds gerenoveerd te worden. Wel scheelt het aanzienlijk als de levensduur een paar jaar kan worden uitgesteld;
Trend: het investeringsvolume, dat nodig is, is 10% naar beneden bijgesteld; zijnde ca €0,2 miljoen per jaar, gedurende de looptijd bedraagt dit: €1,0 miljoen.

2. Uitstel door externe factoren

Problemen bij grondverwerving en samenhang met gebiedsprocessen kunnen de oorzaak zijn dat een werk wordt uitgesteld.

Dit is geen besparing; de kunstwerken zijn aan groot onderhoud toe en het gewone jaarlijkse onderhoud neemt toe, om de betrouwbaarheid te waarborgen.

3. Nieuwbouw op kosten van derden

Een aantal kunstwerken zijn voorzien geweest vanuit het GOP en worden door een gebiedsontwikkeling door derden op kosten van deze initiatiefnemer vernieuwd. Voor de afgelopen planperiode 2012-2016 is gemaal Haarrijn hiervan een voorbeeld.

In de Vinex Leidsche Rijn worden op verzoek van de gemeente Utrecht kunstwerken gerenoveerd dan wel andere tbv de Vinex gebouwd. De voorbereiding en uitvoering gebeurt door HDSR op kosten van de gemeente Utrecht. Dit is een voor beide partijen een hele goede afspraak; de gemeente weet hierbij zeker dat de kunstwerken worden goedgekeurd door het waterschap en het waterschap krijgt de kunstwerken volgens zijn normen, en wordt bovendien betaald voor de engineering. Het totale Vinexgebied krijgt/heeft gekregen een geheel nieuw watersystemen. *Het voordeel bedroeg voor deze kunstwerken €1,0 miljoen.*

4. Nieuwe inzichten/regels

Een aantal nieuwe ontwikkelingen werkt juist kostenverhogend. De lijn is de volgende: de kosten die samenhangen met extra voorzieningen, waarbij de functie hetzelfde blijft, worden gedekt uit het GOP.

Bijvoorbeeld; het beleid is om visvriendelijke pompen toe te passen en de aanpassing van de installaties vanwege de Arbowetgeving. Ook kan het zijn dat een bediening niet meer met handkracht mag gebeuren (met name bij de bewegingswerken van sluizen). Bij een gemaal van een gemiddelde capaciteit is de pomp groter, doordat de vrije doorlaat groter moet zijn om de vissen niet te beschadigen. Daardoor kunnen de nieuwe pompen veelal niet in de bestaande behuizing, zodat deze moeten worden aangepast. De kosten komen hierdoor hoger uit. Het kan ook betrekking hebben om het meer automatiseren van kunstwerken om de werking van het systeem te verbeteren; met name in calamiteuze omstandigheden.

In zijn algemeenheid is te zeggen dat de kosten voor renovatie door deze ontwikkelingen in de afgelopen planperiode ca €1,0 miljoen hoger uitvallen.

5. Aanbestedingsvoordeel/Niet gebruikt Onvoorzien

De werken worden in verschillende vormen in concurrentie aanbesteed. Werken worden gecombineerd of juist in onderdelen aanbesteed. De aanbestedingswet schrijft EMVI (economisch meest voordelige inschrijving) voor, waarbij naar meer aspecten dan alleen de prijs wordt gekeken. Door werkhonger op de markt lag de aannemingsom in een aantal gevallen onder de raming. Daarnaast zijn reserveringen voor onvoorziene uitgaven niet altijd nodig geweest.

6. *Gemiddeld is een voordeel van 10%, zijnde ca €0,3 miljoen/jaar behaald. Voor de gehele planperiode is dat €1,5 miljoen.*

Resume van de trends met bijbehorende kosten:

Trend	Kosten Lager	Kosten Hoger
1.Toestandsafhankelijk onderhoud	€ 1.000.000	
2.Uitstel door externe factoren	-	-
3.Nieuwbouw door derden	€ 1.000.000	-
4.Nieuwe inzichten	-	€1.000.000
5.Aanbestedingsvoordelen/Niet gebruikt Onvoorzien	€ 1.500.000	-
Subtotaal	€ 3.500.000	€1.000.000
Totaal	€ 2.500.000	

Financiële aspecten

Het GOP Kunstwerken 2012-2016 omvatte voor de looptijd van 5 jaar 16,580 miljoen euro. Hiervan is voor de jaren 2012 t/m 2016 €14,222 miljoen door het college aan krediet verleend.

In de bovenstaande toelichting zijn de oorzaken van het lager aangevraagde benodigde krediet aangegeven.

jaar	2012	2013	2014	2015	2016	Kredietvolume
Gepland investering (€ x 1.000)	3.156	3.356	3.356	3.356	3.356	16.580
Werkelijk gevraagd krediet € x 1.000)	3.156	2.929	2.629	2.600	2.908	14.222

Bedragen in duizenden euro's

Bijlage 2. Nadere toelichting van het principe van het voortrollend Grootonderhouds-programma.

1. Vraag: wat is het verschil tussen een jaarschijf van het oude GOP en het jaarprogramma van het nieuwe GOP?

Antwoord:

- het **jaarprogramma** geeft het totaal aan van de op te starten projecten in dat jaar, waarvoor het college toestemming voor de totale projectuitgaven geeft; deze uitgaven strekken zich uit over meerdere jaren.
- De **jaarschijf** is gevuld met de uitgaven voor de projecten in enig jaar. Dit betreffen de uitgaven van de projecten, die eventueel ook nog lopen van vorige jaren; het betreft een kas- of liquiditeitsprognose.
- Na het eerste jaar van de pilot wordt een evaluatie van het systeem gehouden

In onderstaand schema is een principevoorbeeld van de pilot Voortrollend GOP Watersystemen voor de jaren 2017 en 2018 gegeven.

Om de tabel te kunnen volgen is het volgende van belang:

- Horizontaal zijn de projectkosten aangegeven, doorlopen enkele jaren en tellen op tot het jaarprogramma (2017 respectievelijk 2018).
- Vertikaal zijn de uitgaven per project per jaar aangegeven. Deze tellen per jaar op tot de uitgaven in dat betreffende jaar; de jaarschijf.

Pilot Voortrollend Groot Onderhouds Programma Watersystemen (voorheen GOP kunstwerken en oevers).

Besluit AB

23,5 miljoen onderhoud verdeeld over 5 jaar

rapportage over watersystemen (BURAP (kwartaalrapportage))

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
College- besluit obv jaarprogram ma 2017	Project 1	a	d	k						a+d+k
	Project 2	b	e	l						b+e+l
	Project 3	c	f							c+f
College- besluit obv jaarprogram ma 2018	Project 4		g	m	q					g+m+q
	Project 5		h	n	r					h+n+r
	Project 6		i	o						i+o
	Project 7		j	p	s					j+p+s
Uitgaven	Totaal	a+b+c	d+e+f+g+h +i+j	k+l+m+n+ o+p	q+r+s	0	0	0	0	Som a t/m s
		Liquiditeits -prognose Jaarschijf 17	Liquiditeits -prognose Jaarschijf 18	Liquiditeits -prognose Jaarschijf 19	Liquiditeits -prognose Jaarschijf 20					

1. Vraag: inzicht in de prestatie in het GOP.

Antwoord. Inzicht in de prestaties van het GOP Watersystemen wordt gegeven tijdens de reguliere momenten binnen de planning en control cyclus (BURAP). Daarnaast wordt na het eerste jaar van de pilot van het GOP een evaluatie gemaakt waarin zowel procesmatig als inhoudelijk wordt gerapporteerd. In de onderstaande tabel zijn de verwachte prestaties aangegeven. Jaarlijks vindt een bijstelling plaats.

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021 (en verder *)	Totaalvolume per jaarprogramma
prestatie						
Jaarprogramma 2017						
8 stuwen/inlaten/sluis/e.d. 8 gemalen	1,4	2,2	0,7	0,1		4,4
Oevers (in GOP 2013-2017)	0	0	0	0	0	0
Jaarprogramma 2017	1,4	2,2	0,7	0,1	0	4,4
Jaarprogramma 2018						
12 stuwen/inlaten/sluis/e.d. 3 gemalen		1,2	1,6	0,8		3,6
Oevers		0,4	0,6	0,3		1,3
Jaarprogramma 2018		1,6	2,2	1,1		4,9
Jaarprogramma 2019						
3 stuwen/inlaten/sluis/e.d. 7 gemalen			1,3	1,4	1,1	3,8
Oevers (in GOP 2013-2017)			0,4	0,6	0,3	1,3
Jaarprogramma 2019			1,7	2,0	1,4	5,1
Jaarprogramma 2020						
8 stuwen/inlaten/sluis/e.d. 6 gemalen				1,2	2,3*	3,5
Oevers (in GOP 2013-2017)				0,4	0,9*	1,3
Jaarprogramma 2020				1,6	3,2*	4,8
Jaarprogramma 2021						
9 stuwen/inlaten/sluis/e.d. 2 gemalen					3,0*	3,0
Oevers (in GOP 2013-2017)					1,3*	1,3
Jaarprogramma 2021					4,3*	4,3
Kasprognose (jaarschijf)	1,4	3,8	4,6	4,8	8,9*	

Tabellen afkomstig van bladzijde 5 van het voorstel; de kleuren corresponderen met bovenstaande tabel.

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	Totaalvolume
Deelprogramma Kunstwerken	4.4	3.6	3.8	3.5	3.0	18.3
Deelprogramma Oevers (vanaf 2018)	0	1.3	1.3	1.3	1.3	5.2
Jaarprogramma	4.4	4.9	5.1	4.8	4.3	23.5

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022 en verder	Totaalvolume
Deelprogramma Kunstwerken	1.4	3.4	3.6	3.5	3.4	3.0	18.3
Deelprogramma Oevers (vanaf 2018)		0.4	1.0	1.3	1.3	1.2	5.2
Kasprognose	1.4	3.8	4.6	4.8	4.7	4.2	23.5

2. Vraag: Betrokkenheid van het AB bij het GOP Watersystemen.

Antwoord: Het vijfjarenplan is nu gereed.

Het algemeen bestuur stuurt op hoofdlijnen en wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang en stelt het vijfjarenplan jaarlijks bij. Hiermee wordt de flexibiliteit in uitvoering bevorderd.

- Na goedkeuring van het vijfjarenplan door het algemeen bestuur geeft het college het jaarprogramma 2017, zijnde het **eerste jaar van het vijfjarenplan**, vrij voor realisatie. De projecten in dit jaarprogramma worden in 2017 gestart en kunnen enkele jaren doorlopen (zie vraag 2).
- De **volgende 4 jaren van het vijfjarenplan** worden in de meerjarenraming van de voorjaarsnota opgenomen.

Proces 2018:

- In de begroting 2018 wordt het jaarprogramma 2018 opgenomen (investeringsruimte).
- Eind 2017.
Het college geeft het jaar 2018 vrij voor realisatie.
- Begin 2018
Het algemeen bestuur wordt geïnformeerd over de voortgang van het jaarprogramma 2017 en verleent krediet voor het aanvullende jaar 2022; Het kredietvolume wordt dan de verleende €23,5 mln plus krediet jaarprogramma 2022 minus de gerealiseerde projectkosten; tevens evaluatie van het voortrollend principe.
- Voorjaarsnota 2018
In de meerjarenraming worden de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022 opgenomen

Proces 2019:

- In de begroting 2019 wordt het jaarprogramma 2019 opgenomen.
- Eind 2018.
Het college geeft het jaar 2019 vrij voor realisatie.
- Begin 2019
Het algemeen bestuur wordt geïnformeerd over de voortgang van het jaarprogramma 2017 en 2018 en verleent krediet voor het aanvullende jaar 2023.
- Voorjaarsnota 2018
In de meerjarenraming worden de jaren 2020, 2021, 2022 en 2023 opgenomen.

En verder.

Het bovenstaande in schema:

Voortrollend GOP; eerste jaar van het vijfjarenplan in de begroting;

de volgende 4 jaar in de voorjaarsnota, overeenkomstig de P & C cyclus.

Jaar	2017		2018		2019		2020		2021	
Voorstel AB 14 dec	Begr. 2017 progr 2017	actualisatie GOP 2018 vijn 2017	Begr. 2018 progr 2018	actualisatie GOP 2019 vijn 2018	Begr 2019 progr 2019	actualisatie GOP 2020 vijn 2019	Begr. 2020 progr 2020	actualisatie GOP 2021 vijn 2021	Begr. 2020 progr 2020	actualisatie GOP 2021 vijn 2021
2017	2017									
2018		2018	2018							
2019		2019		2019	2019					
2020		2020		2020		2020	2020			
2021		2021		2021		2021		2021	2021	
				2022		2022		2022		2022
						2023		2023		2023
								2024		2024
										2025